

Opetus- ja kulttuuri- ministeriö

Kirje

4.1.2021

VN/27404/2020
VN/27404/2020-OKM-1

Perusopetuksen järjestäjät

Oppivelvollisuuden laajentaminen perusopetuksen järjestäjien kannalta

Uudistuksen tavoitteet ja aikataulu

Eduskunta on 15.12.2020 hyväksynyt hallituksen lakiesityksen, jolla oppivelvollisuutta laajennetaan 18 ikävuoteen asti. Uudistuksen tavoitteena on turvata jokaiselle oppilaalle elämässä ja yhteiskunnassa tarvittava osaaminen ja sivistys, sekä edistää oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia kehittää itseään tarpeidensa ja kiinnostuksen kohteidensa mukaisesti. Uudistus koskee oppivelvollisia, joiden perusopetuksen suorittaminen päättyy 31.12.2020 jälkeen.

Oppivelvollisuuden laajentamisen myötä tulevat uudistukset perusopetuksen järjestämiseen ja toteuttamiseen etenevät seuraavasti:

- 1.1.2021 tulee voimaan oppivelvollisen nuoren hakeutumisvelvollisuus jatko-opintoihin ennen perusopetuksen 9. luokan päättymistä ja perusopetuksen järjestäjän hakeutumisvelvollisuutta koskeva ohjaus- ja valvontavastuu
- 1.8.2021 alkaen tulee voimaan tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus perusopetuksessa, mitä koskeva päivitys perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin tehdään kevään 2021 aikana
- 1.8.2021 tulee voimaan laki oppivelvollisuudesta eli velvollisuus osallistua perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen.

Oppivelvollisen hakeutumisvelvollisuus perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen tulee voimaan 1.1.2021

Käytännössä hakeutumisvelvollisuus tarkoittaa sitä, että oppivelvollisen on hakeuduttava ennen perusopetuksen viimeisen vuosiluokan päättymistä toisen asteen koulutukseen, nivelvaiheen koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvaan koulutukseen. Hakeutumisvelvollisuus jatkuu niin kauan kunnes oppivelvollinen saa koulutuspaikan.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Meritullinkatu 10
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

09 135 9335
+358 9 135 9335

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo@minedu.fi

Oppivelvollisella on velvollisuus hakeutua perusopetuksen jälkeisiin opintoihin (oppivelvollisuuslaki 10 §)

Perusopetuksen jälkeisiin opintoihin hakeudutaan perusopetuksen päättämivuoden keväällä eli 9. vuosiluokan keväällä yhteishaussa. Perusopetuksen suorittamisen jälkeen oppivelvollinen jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista jossakin seuraavista koulutuksista:

- lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen
- ammatillinen perustutkinto tai ammattitutkinto
- myös ylioppilastutkinnon suorittaminen katsotaan oppivelvollisuuden suorittamiseksi.

Oppivelvollisuutta voi suorittaa myös:

- perusopetuksen lisäopetuksessa (31.7.2022 saakka)
- lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa (31.7.2022 saakka)
- ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa (31.7.2022 saakka)
- tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa (1.8.2022 lukien)
- työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa (TELMA-koulutus)
- kansanopistossa järjestettävässä oppivelvollisille suunnatuissa koulutuksissa
- aikuisten perusopetuksessa
- kansanopistossa järjestettävässä sellaisessa koulutuksessa, jossa noudatetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain tarkoitettuja aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa maahanmuuttajille tarkoitettua koulutuksen opetussuunnitelmasuosittelusta.

Tavoitteena on, että jokaiselle oppilaalle löytyy sopiva jatko-opiskelupaikka toisen asteen tutkinnon suorittamiseen tai toiselle asteelle valmentavaan koulutukseen. Hakeutumisvelvollisuus jatkuu, jos oppivelvollinen ei saa tai vastaanota opiskelupaikkaa perusopetuksen päättymisen jälkeen yhteishaussa. Tällöin hänen tulee hakeutua koulutukseen jatkuvassa haussa.

Perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu tulee voimaan 1.1.2021

Eri tahojen ohjaus- ja valvontavastuista säädetään oppivelvollisuuslaissa ml. perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuusta. Tällä varmistetaan se, että oppivelvollinen nuori ei missään vaiheessa putoa koulutusjärjestelmän ulkopuolelle. Perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu päättyy seuraavan koulutuksen järjestäjän valvontavastuun alkaessa.

Hakeutumisvelvollisuuden ohjaus- ja valvontavastuu (oppivelvollisuuslaki 11 §)

Perusopetuksen järjestäjän tehtävänä on ohjata ja valvoa, että oppilas täyttää hakeutumisvelvollisuutensa ennen perusopetuksen viimeisen vuosiluokan päättymistä. Käytännössä perusopetuksen opetuksen järjestäjän tulee ohjata oppilasta hakeutumaan perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen yhteishaussa tai muutoin. Yhteishaun tulosten julkaiseminen jälkeen perusopetuksen järjestäjän tulee tarkistaa, että oppivelvollinen on saanut opiskelupaikan.

Jos oppivelvollinen ei saa opiskelupaikkaa yhteishaussa, perusopetuksen järjestäjän tulee ottaa yhteyttä oppivelvolliseen ja tarjota ohjausta, jotta oppivelvollinen voi hakea opiskelupaikkaa yhteishaun jälkeisessä jatkuvassa haussa.

Kun oppivelvollinen on saanut opiskelupaikan, opetuksen järjestäjän tulee opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittain päättämänä ajankohtana elokuun loppupuolella tarkastaa, onko opiskelija myös aloittanut jatko-opinnoissa.

Perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu päättyy seuraavan koulutuksen järjestäjän valvontavastuun alkaessa eli silloin, kun oppivelvollinen on aloittanut opinnot seuraavassa oppilaitoksessa. Pelkästään tieto opiskelupaikan vastaanottamisesta ei riitä valvontavastuun päättymiseen.

Perusopetuksen järjestäjä selvittää oppivelvollisen hakeutumista ja opintojen aloittamista koskevat tiedot valtakunnallisista rekistereistä, esimerkiksi oppivelvollisuuden seuranta- ja valvontapalvelusta (Valpas). Jos tiedot opiskelupaikan saamisesta ja vastaanottamisesta eivät käy ilmi Valpas-palvelusta, opetuksen järjestäjä pyytää ne suoraan oppivelvolliselta.

Oppivelvollinen voi ilmoittaa hakeutumisensa liittyvät tiedot vapaamuotoisesti, mutta kuitenkin luotettavalla tavalla, esimerkiksi oppilaitoksen antamalla todistuksella. Perusopetuksen järjestäjä voi tarvittaessa varmistaa oppivelvollisen suullisesti antamat tiedot siitä oppilaitoksesta, johon oppivelvollinen on ilmoittanut hakeneensa tai hän on ilmoittanut aloittaneensa opinnot.

Jos oppivelvollinen ei hakeudu toisen asteen koulutukseen tai ei ole saanut opiskelupaikkaa hakemissaan koulutuksissa, päättyy perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittain päättämänä ajankohtana elokuun loppupuolella. Jos oppivelvollinen ei ole ottanut vastaan opiskelupaikkaa tai aloittanut koulutuksessa, perusopetuksen järjestäjä ilmoittaa asiasta oppivelvollisen asuinkunnalle. Ilmoittaminen voidaan tehdä Valpas-palvelun kautta.

Asuinkunnan tehtävänä on kahden kuukauden kuluttua ohjaus- ja valvontavastuun alkamisesta osoittaa oppivelvolliselle opiskelupaikka tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa, jos oppivelvollinen ei ole aloittanut perusopetuksen suorittamisen jälkeisessä koulutuksessa.

Henkilökohtainen tehostettu oppilaanohjaus perusopetuksessa

Perusopetuslain 11 a §:ssä vahvistetaan oppivelvollisen oikeutta saada oppilaanohjausta säätämällä opetuksen järjestäjälle velvollisuus tarjota tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta sitä tarvitseville oppilaille. Tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta tarjotaan erityisesti niille perusopetuksen oppimäärää suorittaville oppilaille, jotka tarvitsevat perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea. Tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta annetaan 8. ja 9. vuosiluokalla. Perusopetuslain muutos tukee ennakoivasti hakeutumisvelvoitteiden täyttämiseen liittyvää oppivelvollisen oikeutta saada riittävää oppilaanohjausta perusopetuksen aikana.

Päivitys perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 1.8.2021 alkaen

Opetushallitus täsmentää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyvät määräykset oppilaanohjauksen järjestämiseen liittyen. Täsmennetty perustemääräys annetaan maaliskuussa 2021 ja sen mukaan päivitetty paikalliset opetussuunnitelmat tulee ottaa käyttöön kunnissa ja kouluissa 1.8.2021 alkaen.

Oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus opinto-ohjauksen lisäksi tarpeidensa

mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8. ja 9. Oppilaanohjauksessa painopisteenä on oppilaan jatko-opintovalmiuksien kehittäminen sekä ohjaaminen oppilaalle sopiviin jatko-opintoihin. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen tarpeen arvioi ensisijaisesti oppilaanohjaaja oppilaanohjauksen sisältöjen ja tavoitteiden näkökulmasta.

Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa oppilaalle annetaan henkilökohtaista ja muuta oppilaanohjausta sekä laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Henkilökohtaiseen jatko-opintosuunnitelmaan kirjataan oppilaan vahvuuksia sekä tavoitteita siirtymisestä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. Näitä vahvistetaan suunnitelmallisesti oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet huomioiden.

Perusopetuksen paikallisen opetussuunnitelman liitteenä olevassa ohjaussuunnitelmassa kuvataan 1.8.2021 alkaen oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus, jatko-ohjaus perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt.

Webinaari oppivelvollisuus uudistuksen toimeenpanon kokonaisuudesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus järjestävät perusopetuksen järjestäjille webinaarin perusopetukseen liittyvistä uudistuksista **18.1.2021 klo 14-16**.

Ilmoittautumisia pyydetään oheisella lomakkeella 12.1.2021 mennessä

<https://link.webropol-surveys.com/S/8802BCE3BC643D3E>

Oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanoa edistävät toimet perusopetuksen järjestäjille

Oikeus oppia -kehittämishojelman tavoitteena on kaventaa ja ennaltaehkäistä peruskoulua käyvien oppilaiden oppimiseroja, vahvistaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea ja kehittää lukutaitoa. Osana Oikeus oppia -ohjelmaa on 29.1.2021 saakka käynnissä valtion erityisavustusten haku perusopetuksen oppilaanohjauksen kehittämiseen.

Vuonna 2020 käynnistetty Opinto-ohjauksen kehittämishojelma tukee opinto-ohjauksen kehittämistyön kokonaisuutta perus- ja toisella asteella. Kehittämishojelman mukaisesti varmistetaan johdonmukaisesti ja tutkimustietoon perustuen yksilöllinen opinto-ohjaus ja vahva tuki niille oppijoille, jotka tarvitsevat tukea muita enemmän. Hyvän ohjauksen kriteerit päivitetään tukemaan oppivelvollisuuden laajentamista siten, että kriteerit tukevat perusopetuksen ja toisen asteen yhteistyötä, yhteistyötä sidosryhmien ja työelämän kanssa sekä ohjauksen kehittämisen systemaattisuutta kunta- ja oppilaitostasolla. Kriteereissä huomioidaan oppilaiden ja opiskelijoiden yhteisöllisyys, hyvinvointi ja osallisuus sekä vahvistetaan vertaisohjausta. Opetushallitus vahvistaa oppilaan- ja opinto-ohjaajien täydennyskoulutusta. Lisäksi kehitetään verkkopohjaisia ja digitaalisia ohjausmenetelmiä ja -palveluita tukemaan ohjauksen toteutumista.

Lisätietoa: <https://minedu.fi/-/opinto-ohjausta-uudistetaan-osana-oppivelvollisuuden-laajentamista-oppilaiden-henkilökohtaista-ohjausta-vahvistetaan>

www.minedu.fi/laatuohjelmat

<https://minedu.fi/-/valtion-erityisavustus-perusopetuksen-oppilaanohjauksen-kehittamiseen-vuosille-2021-2022>

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162326/Opinto-ohjauksen%20kehittamisohjelma.pdf>

Lisätietoja

Lainsäädäntö:

kirsi.lamberg@minedu.fi

Opinto-ohjauksen kehittämisohjelma:

minna.polvinen@minedu.fi

erja.vitikka@minedu.fi

Opetussuunnitelman perusteet:

riia.palmqvist@oph.fi

Ylijohtaja

Eeva-Riitta Pirhonen

Opetusneuvos

Erja Vitikka